

ΤΟ ΝΕΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.—'Εδω καὶ λίγες μέρες πήραμε τὸ νέον Ἀλφαβητάριο τοῦ κράτους. Τὸ βιβλίο αὐτό ἀν καὶ δὲ φέρει ἐπάνω του τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέα, ξέρουμε πώς γράφτηκεν ἀπ' τὸν Ἀλ. Δελμούζο, ἀνώτερο ἐπόπτη. 'Ο Δελμούζος μιὰ ἀπ' τὶς πιὸ σημαντικές, ἵσως ἡ σημαντικότερη ἐκπαιδευτικὴ φυσιογνωμία, ἀπ' ὅσες φανήκανε στὰ τελευταῖα χρόνια στὴν Ἑλλάδα, δὲν εἶναι μόνον ὁ θεωρητικὸς τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, δὲν εἶναι μόνον ὁ φιλόσοφος παιδαγωγός, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἔνας ἀπ' ἐκείνους, ποὺ μὲ τὸ λύχνο τῆς ἀπέραντης στοργῆς πρὸς τὴν μικρὴν ἡλικίαν κατέβηκαν καὶ ἔψαξαν μέσα στὸ σκοτεινὸν λαβύρινθο τῆς παιδικῆς ψυχῆς, μὲ τὴν ἴδιαν λαχτάρα, ποὺ ὁ μεταλλωρύχος ξητᾶ μέσα στὰ ἀδιαπέραστα σκότῳ ἐνὸς λατομεῖον τὶς πολύτιμες φλέβες τοῦ μετάλλου.

Δὲν εἶναι βέβαια διοτέρᾳ ὁ καπτάλληλος τόπος γιὰ νὰ δώσῃ κανεὶς ἀναλυτικὴ εἰκόνα τοῦ παιδαγωγικοῦ ἔργου τοῦ Δελμούζου. Θάταν ἐν τούτοις ἀρκετὸ γιὰ τὴν ὥρα ἀν ωρίζουμε μιὰ σύντομη ματιὰ ἐπάνω στὸ ἀλφαβητάριο του, ἵνα βιβλίο ποὺ γιὰ νὰ γραφῇ, δπως γράφηκε, ἀπατεῖ ἀφοσίωση στὰ μικρά, καὶ σύνη, ὑπομονή, μεθοδικότητα καὶ πρὸ παντὸς γνώση τετράπλιτη τῆς παιδικῆς ψυχῆς καὶ τοῦ παιδικοῦ κόσμου.

Γιὰ τὴν πρώτη παιδικὴ ἡλικία τὸ Ἀλφαβητάριο τὸν Δελμούζου εἶναι ἔνας λαμπρός καὶ ἀπαράμιλλος καθρέφτης, σάν καὶ κεῖνον ποὺ ἀντικρύζει τὸ παιδί στὸ ἥρεμ ποτάμου. Καὶ δπως τὸ παιδί γνωτὸ πάνω στὴν ὅχλη καίρεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ μέσα στὸ λαμπερὸ ποτάμι, ἔτσι καὶ μὲ τὸ καινούριο βιβλίο, σκυρτὸ καὶ παραδομένο ἐπάνω στὶς εἰκόνες καὶ στὰ σύμβολά του θὰ παρακολουθεῖ ἀχόρταγα τὸν ἑαυτό του, δημιοφό, χαρούμενο, ἔξαγνισμένο. Μέσα στὸν καθρέφτη αὐτόνα θὰ βλέπει τοὺς πήδους του, τὰ γέλοια, τὶς χαρές του, τὶς ἐλπίδες καὶ τὶς συγκινήσεις του.

Τὸ βιβλιαράκι ἀποτελεῖ ἔνα σύννολο ἀπὸ μικρές, χαριτωμένες παιδικές σκηνές. 'Η διήγηση μολαταῦτα δὲν ἔχει τὴν μορφὴ τῆς σφιχτῆς ἀλληλοιαδοχῆς καὶ τὸν στενῶν συνεπειῶν, ἀλλὰ τὴν χαλαρότητα καὶ τὸ ἀπρόσποτο τῆς συνδέσεως, ποὺ παρουσιάζει ἡ παιδικὴ φαντασία, ὅπαν βλέπει, παραπολουθεῖ ἢ διηγείται κάτι. 'Η παιδικὴ φαντασία εὐκολὰ πηδᾷ ἀπ' τὸ ἔνα στὸ ἄλλο, ἢ ἔχει τὴν συνέχεια, γιὰ νὰ παρειβάλῃ ἔνα ὕσχετο στὴν ἐπιφάνεια ἐπεισόδιο, καὶ μὲ τὴν ἴδια εὐκολία καὶ ἀπλότητα ἔσαναγνωρᾷ στὸ θέμα του. "Ετοι τὸ βιβλιαράκι μὲ τὰ ἀπρόσποτά του καταντῷ μὰ πιστὴ καὶ φωτεινὴ ἀπεικόνιση τῆς μικρούλας ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, ποὺ σάν πεταλούδα πετᾷ ἀπ' τὸ ἔνα ἐπεισόδιο στὸ ἄλλο ροφῆντος ἀπλῆστο τὸ ζωοδότη χιμὸ τῆς χαρᾶς.

Διαρκῶς τὸ παιδί μέσον στὸ ἀλφαβητάριο του ἔχει νὰ κάνῃ μὲ σκηνές αὐτότελες, χαριτωμένες, σκηνές ποὺ μπορεῖ νὰ τὶς σκηνοθέτησεν τὸ ἴδιο μπροστά ἀπὸ δυὸ λεφτά, ἢ θὰ τὶς σκηνοθετῇσῃ ἀργότερα. Τόσο συνυφασμένες εἶναι μὲ τὴν πραγματική, τὴν καθημερινή του ζωούλα. Καὶ στὶς σκηνές αὐτές, δπως ὁ συγγραφέας εἶναι ανθητὴρ ὑποχρεωμένος νὰ χρησιμοποιῇ δρισμένες λέξεις, στὴν ἀρχὴ μᾶλιστα καὶ δρισμέναι γράμματα, ἀναλόγως τῶν ἀναγνωστικῶν στοιχείων καὶ τῆς φθογγοπροφερτικῆς δυνάμεως ποὺ διαθέτουν τὰ παιδιά, παρ' ὅλες τὶς ἀνυπέρβλητες δυσχέρειες, ποὺ πρέπει νὰ συνάντησε, διατήρησεν ὅλη τὴν φραστικὴ ἀλήθεια, τὴν χάρη, τὴν λιγυρότητα καὶ τὴν ζωή, ποὺ τὶς κάνει παιδικές χωρὶς τὸν παραμυκό ἐκβιασμό καὶ ἀληθινές χωρὶς τὴν παραμυκή προσποιήση.

'Απ' τὴν πρώτη στιγμή, τὸ βιβλιαράκι αὐτό, μὲ τὴν θελκτική του φυσικότητα καὶ τὴν ἀλήθεια ποὺ κρύψει μέσα του, εἶναι ἵκανὸ ὅχι μόνο τὸ μικρὸ παιδάκι νὰ δεσμέψῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ μεγάλο ποὺ θὰ τὸ προσέξῃ, νὰ τόνε σαγηνέψῃ. Εἶνε τόσον εἰλικρινῶς παιδικά, ἀλλὰ καὶ τέσσον πραγματικῶς ἀνθρώπινα ὅσα παρουσιάζει, ὥστε δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ συγχρατήσῃ καὶ τὸ σωσμένο ἀνθρώπω, ποὺ μέσα στὶς γραμμούλες του ἀναγνωρίζει τὶς βάσεις καὶ τὶς ἀπαρχές τοῦ εἶναι του. Εἶναι κάπι ποὺ μᾶς τέρπει ἀληθινά, γιατὶ μᾶς δηγεῖ μὲ τὸ φυσικότερο τρόπο εἴσαιμε τὶς πηγὲς τῆς ὑπάρχειας μας, δπως ζαναζοῦμε τὰ πρῶτα μας συναισθήματα, τὶς πρῶτες μας ἐπιθυμίεις.

Δημιουργεῖ τριγύρω μας τὴν ἀγνὴ ἀτμόσφαιρα ἐνὸς κόσμου ποὺ κάποτε ἦταν δικός μας. Δὲ μοιάζει καθόλου μὲ τὰ ἐξ προθέσεως σαλιαρίσματα τῶν παιδικῶν βιβλίων, ποὺ φέρουν καὶ σ' αὐτὰ τὰ μικρά τὴν ἀηδίαν καὶ σᾶς λὲν πῶς δὲν τὰ θέλουν γιατὶ εἶναι «γιὰ τὰ μικρά παιδιά».

Τὸ βιβλίο αὐτὸν ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐνθυμίας γραμμῆς, ποὺ περνᾶ μέσα ἀπ' ὅλη

τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀρμολογῆ καὶ συνδέει ὅλες τὶς ἡλικίες μεταξύ των, ἀπ' τὰ πρῶτα μικρὰ χρόνια εῖσαι τὰ βαθειά γερατειά.

Καὶ οἱ σκηνὲς αὐτές, τὰ ἄπλα αὐτά γεγονότα, γίνουνται μέσα σ' ἔνα περιβάλλο ἐντελῶς γνώριμο γιὰ τὸ παιδί, κι' ἐπάνω σὲ ἀντικείμενα ποὺ τὸ παιδί καθημερινῶς τὰ ἀγγίζει, τὰ βλέπει, τὰ παίζει, τὰ χαίρεται καὶ προάγεται μαζί τους.

Εἶναι περιττό βέβαια νὰ ποῦμε πώς τὸ καινούργιο ἀλφαριθμάτιο ἔνα μεγάλο μέρος τῆς ἀλλήθειας καὶ τῆς ζωντάνιας ποῦ κρύψεται μέσα του τὴν ὁφελεῖσθαι στὴ γλῶσσα ποὺ εἶναι γραμμένο, τὸ δημοτική, ποὺ εἶναι καὶ ἡ ἀβίαστη, ἡ φυσική γλῶσσα τοῦ παιδιοῦ.

Τὸ ἀλφαριθμάτιο παρουσιάζει τρία ἀδέλφια ποὺ ξοῦν καὶ χαίρονται μέσα στὴν οἰκογένεια τους τὶς τέσσερες ἐποχὲς τοῦ χρόνου. 'Ο κύριος ἀρχίζει ἀπ' τὰ τέλη τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ προχωρεῖ ἀνάμεσα ἀπ' τὸ φθινόπωρο καὶ τὸ χειμῶνα ὡς τὴν ἀνοιξην.

Τὸ μόνο ποὺ ἔχει νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς γιὰ τὸ βιβλίο εἶναι ὅτι γράφηκε περισσότερο γιὰ παιδιά ποὺ ξοῦνε στὰ χωριά καὶ στὶς μικρὲς ἐπαρχιακὲς κωμοπόλεις. Τὸ ψύκιδο καὶ οἱ παραστάσεις ποὺ δίνει εἶναι πολλὲς φορές ξένα γιὰ τὸ παιδί τῶν μεγαλουπόλεων.

Αὐτὸ δῆμος δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ καταλογίσῃ σὲ βάρος τοῦ συγγραφέα, ποὺ γράφοντας εἰλέ ς όψη του, μὲ δόλο του τὸ δίκιο, τὴ μεγάλη πλειονότητα τῶν Ἑλληνόπουλων, ποὺ εἶναι παιδιά μικροαστῶν καὶ γεωργῶν τῶν χωριῶν καὶ μικροπόλεων τῆς Ἑλλάδος.

'Ἐν τούτοις θάταν ἀνάγκη νὰ γραφῇ ἔνα ἀνάλογο γιὰ τὰ παιδιά ποὺ ξοῦνε στὶς μεγάλες πόλεις δῆμος εἶναι ἡ Ἀθήνα, ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ Σμύρνη, ἡ Ἀλεξάντρεια κτλ. Ἔκεῖ μέσα πιὰ παιδιῶν αὐτῶν.

Τὸ σημαντικότερο δῆμος πλεονέκτημα τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ μέθοδο ποὺ ἀκολουθάει καὶ ποὺ γιὰ νὰ τὴν καταλάβουμε θάταν ἀνάγκη νὰ φέξουμε μιὰ ματιά στὰς μεθόδους ποὺ ἀκολουθήθηκαν ὡς τὰ τώρα ἀπ' τοὺς παιδαγωγοὺς γιὰ τὴ διδασκαλία τῆς πρώτης ἀναγνώσεως καὶ τὴ σύνταξη τῶν ἀλφαριθμάτων.

Ἡ πρώτη προσπάθεια στηρίζηται, δῆμος ἦταν λογικό, ἀν πάρη κανεὶς γιὰ μέτρο τὸ μυαλὸ τῶν μεγάλων, ἐπάνω στὴ λεγομένη συνθετικὴ μέθοδο. Σύμφωνα μὲ τὴ μέθοδο αὐτήν, τὸ ἀλφαριθμάτιο, ὃ δάσκαλος διδάσκοντας στὰ παιδιά ἔνα ἔνα τὰ μέρη, ἐπρεπε νὰ προθῇ μαζὸν τους συνθετικὰ στὴν ἔξοικοδόμηση τοῦ συνόλου. Δηλ. διδάσκοντας στὸ παιδὶ τὸ ἀλφάριθμο τὸ διόσπαθον ἀργότερα μὲ τὰ γράμματα ποὺ ἔχεται τὸ παιδὶ νὰ τὸ βοηθήσῃ στὴ σύνθεση συλλαβῶν, ἐπειτα λέξεων καὶ τελευταῖα προτάσεων ὡς που νὰ τὸ κάνῃ ίκανὸ νὰ διαβάξῃ. Ἀκριβῶς δῆμος γενότανε καὶ γίνεται ἀκόμα ὡς τὰ τώρα στὰ περισσότερα σχολεῖα μὲ τὴ διδασκαλία τῆς ἰχνογραφίας καὶ τῆς καλλιγραφίας. Γιὰ νὰ μάθῃ τὸ παιδὶ νὰ ἰχνογραφῇ ἐπρεπε νὰ συνηθίσῃ πρῶτα τὴν εὐθείαν γραμμῆς χωρὶς νόημα ὡς δῆμος ἔφθανε σὲ μιὰ σχετικὴ δεξιότητα. Τότε πιὰ ἦταν καιρὸς νὰ ἀρχίσῃ νὰ κάνῃ σχέδια καὶ ἀντικείμενα ποὺ ξοῦνε καὶ διπάχουνε μέσο στὸν κόσμο τοῦ παιδιοῦ. Τὸ παιδὶ δῆμος τὴν ὥρα ἐκείνη ἐπρεπε νὰ σφαλῇ τὰ μάτια καὶ νὰ καταγίνεται δουλικὰ καὶ ἄχαρα στὴ βάσανο τῆς ἐκμαθήσεως γραμμῶν δηλ. ἐννοιῶν καὶ πραγμάτων κατὰ σύμβαση, ποὺ δὲν εἰδε, δὲ κάρικης δὲν ἀντίκρυσε πουθενά. Τὴν ἀνία καὶ τὴ βαρυμάρα, ποὺ ἔφερναν σὰν ἀφευκτὸ ἀποτέλεσμα τὴν ἀγδία τοῦ παιδιοῦ πρὸς τὸ μάθημα αὐτό, (ποὺ ἐπρεπε νὰ εἶναι ἔνα ἀπ' τὰ πιὸ ἀγαπητὰ καὶ πιὸ ἀποτελεσματικὰ μαθήματα) τὴ φαντάζεται καθένας σας.

Τὸ ἕδιο συνέβαινε καὶ μὲ τὴν καλλιγραφία. 'Αρχίζαν ἀπ' τὰ πιὸ ἀπλὰ γράμματα τὸ γιῶτα ἔξαφνα γιὰ νὰ καταλήξουν στὴ συλλαβὴ καὶ ἀργότερα στὴ λέξη καὶ στὴ φράση γιὰ νὰ φθάσουν μὲ τὸ καλὸ στὴν πρόταση, στὸ νόημα. 'Απ' τὸ ἀργορημένο δηλ. γιὰ νὰ φτάσῃ στὸ συγχεκριμένο. 'Ενω ἀκριβῶς τὸ ἐνάντιο ἐπρεπε νὰ γίνῃ.

Οι δάσκαλοι τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἀγνοοῦσαν ὅτι τὸ παιδὶ στενοχωριέται, ἀηδιάζει μὲ τὸ τμῆμα τὸ ἄψυχο, τὸ ἀφηρημένο, τὸ ἀνολοκλήρωτο, τὸ χωρὶς νόημα, χωρὶς κίνηση, ξωὴ καὶ ἔκφραση. 'Ο νοῦς τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, ἡ ψυχὴ νὰ ποῦμε καλύτερα δὲν μπορεῖ νάχῃ ἀκόμα τὴν ἔννοια τοῦ μέρους. Στὴν ἡλικίᾳ αὐτήν τὸ ἀπασχολοῦντε τὰ σύνολα ποὺ κινοῦνται, ποὺ ξοῦν, ποὺ κάτι τὸ λέν.

Βλέπει ὀλοκληρωτικά—in toto—καὶ τὸ μυαλό του κλίνει στὴν ἀντίληψη τοῦ γενικοῦ, τοῦ συγκεκριμένου, τοῦ ὀλόκληρου καὶ ὅχι τοῦ ἀφηρημένου, τοῦ μέρους. Στὴν πρότι ἀρχῇ ὅλο τὸν ἔξωτερο κόσμο τόνε βλέπει σὲ μιὰ ἀδιάκοπη ἀλληλουχία καὶ συνέχεια. Μόνο δὲ μὲ τὴ βαθμιαία ἀφύπνιση τῆς ἀφαιρετικῆς δεξιότητος τοῦ μυαλοῦ του κατορθώνει νὰ διακρίνῃ ἀδρές μερικότητες μέσα σ' ἔνα θολὸ σύνολο. 'Αρχίζει νὰ ζεχωρίζῃ τὰ ἀντικείμενα, τὰ πρόσωπα, τὶς φωνές κτλ. 'Αλλὰ κι' ἀπ' αὐτὸ τὸ στάδιο εἰσάμε τὸ ἄλλο ποὺ θαρρίσῃ νὰ διακρίνῃ μέσα σ' ἔνα πρόσωπο ἢ ἀντικείμενο, χαρακτηριστικά, τημάτα, μέρη, τὸ διάστημα μένει ἀρκετὰ μεγάλο. Τὸ παιδὶ δὲν εἶναι ἐπιστήμονας ποὺ ζητᾷ νὰ εἰσχωρήσῃ στὶς αἰτίες καὶ τὰ ἀρχικὰ αἴτια, εἶναι μᾶλλον περιηγητής ποὺ ἀπολαβαίνει τὴν ἔξωτερο καὶ τὰ παράσταση. 'Η ἔσωτερη οὐσία, στὴν ἀρχῇ δὲν τὸ ἐνδιαφέρει. 'Η δύναμη τῆς εἰσχωρήσεως καὶ διαιρέσεως εἶναι ὑστερογενής.

"Ετοι ἀκολουθῶντας τὴν πρωταρχικὴ αὐτὴ ἀντιληπτικὴ τάση τοῦ παιδιοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀρχίσουμε παρουσιάζοντας στὸ παιδὶ σύνολα, ὀλόττερες ζωντανές, συγκεκριμένες, καὶ ὅχι κοινάτια, ὅχι γραμμές, ὅχι μέρη τῶν νοημάτων καὶ τῶν συνόλων. Τὰ γράμματα, σάν ἀφηρημένα σύμβολα ποὺ εἶναι δὲν ἔχουνε κανένα νόημα ζωντανό, καμιὰ πραγματικὴ ὑπόσταση. 'Επομένως οὕτε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μικρῶν κινοῦν, οὕτε τὴ ἀρέσουν, οὕτε τὰ διδάσκουν.

Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀντιληψη ἔφερε στὸ συμπέρασμα ὅτι, προκειμένου νὰ διδαχθῇ τὸ παιδὶ τὴν ἀνάγνωση, εἶναι ἀνάγκη νὰ τοῦ δοθοῦν σύνολα, λέξεις, ἰδίως ὀδσιαστικά, ὄνόματα γνωστῶν γιὰ τὸ παιδὶ ἀντικειμένων, προσώπων ἢ πραγμάτων. Γιαντὸ βλέπουμε τὰ ἀλφαβητάρια νὰ μὴ καταγίνουνται πιὰ μὲ τὰ ἀπλὰ γράμματα, μὲ τὰ φραγμέντα, ἀλλὰ νὰ ἀρχίσουν ἀπὸ τὴ λέξη, ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ συνόλου, γιὰ νὰ κατέβουν ἀργότερα ἀναλυτικὰ στὴ διάκριση τῶν μερῶν, συλλαβῶν πρῶτα καὶ ἀργότερα γραμμάτων, ἀπ' τὰ ὅποια πάλι μὲ τὴ σύνθεση θὰ ἀναδημιουργήσουν τὸ δῆλο. Δίνεται λοιπὸν τὸ δῆλο, γνωρίζεται, ἀναλύεται ἀργότερα στὰ ἀδρά του κι' ἀπὸ κεῖ στὰ πιὸ λιανά του μέρη γιὰ νὰ μπορέσῃ τὸ παιδὶ ἀργότερα κρησιμοποιῶντας τὰ μέρη νὰ τὸ ξανασυνθέσῃ, γιὰ νὰ ἀποτήσῃ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸ σιγουρότερα τὴν ἔννοια τοῦ συνόλου. Αὐτὴ εἶναι η λεγομένη ἀναλυτικὸς υθετικὴ μέθοδος.

"Ετοι δηληγηθήκαμε στὴ κρησιμοποίηση τῶν προτύπων λέξεων. Διαλέγουνται γιὰ κάθε ἀναγνωστικὴ ἔνότητα οἱ πρότυπες λέξεις, οἱ ὅποιες πρέπει πρῶτα νῦναι διστούνται μὲ λιγότερες συλλαβές, οἱ συλλαβές τους νὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο τὸ δυνατὸ λιγότερα καὶ πιὸ ἀπλὰ στὴ μορφὴ γράμματα καὶ νὰ εἶναι εύκολοπρόφερτες ἀπ' τὸ παιδὶ.

Εἶναι γνωστές πιὰ ἀπὸ δύο τὸν κόσμο οἱ πρῶτες πρότυπες λέξεις τῶν κορακιστικῶν ἀλφαβηταρίων μας: —ἰα—ῳἀ—ῳτα κτλ.

Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὰ παιδιά μποροῦνται ἀπὸ μιὰ ὀλόττητα, ἀπὸ ἔνα σύνολο εὔκολο καὶ ἀπλὸ μὲ τὴ βοήθεια τῶν σχετικῶν γνημάτων νὰ καταλήξουν στὸ χωρισμὸ τῶν συλλαβῶν, ποὺ δὲ χωρίζαν προτυγούμένων μέσα των καὶ ἀργότερα στὴ διάκριση τῶν γραμμάτων, ποὺ οὕτε κανὸν προτείνουνται. Τότε καὶ μόνο πιὰ εἶναι καιρὸς νὰ τὰ ἀφυπνίσουμε καὶ τὴ συνθετικὴ τους ἐνέργεια προτείνοντάς τα νὰ σχηματίσουν ἀπ' τὰ γράμματα καὶ ἀπ' τὶς συλλαβές, τὶς λέξεις.

Καὶ ὅμως ἔτοι ποὺ ἐργάζουνται τὰ βιβλία καὶ οἱ δάσκαλοι μὲ τὶς πρότυπες λέξεις, δὲν καταφέρουν τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ παραβαίνουν, λιγότερο ἵσως τὴ φορὰ αὐτή, τὸ γνωστὸ μας ψυχολογικὸ δεδομένο, ὅτι τὸ παιδὶ προτιμᾷ τὰ σύνολα, γιατὶ αὐτὰ μόνο βλέπει στὴν ἀρχῇ, αὐτὰ ἀντιλαμβάνεται καὶ γι' αὐτὰ ἐνδιαφέρεται.

"Η λέξη δὲν εἶναι παρὰ τημῆμα, μέρος ἔνδος συνολικοῦ νοήματος, μιᾶς προτάσεως. Καθ' ἔαυτην δὲν ἀποτελεῖ παρὸ ἀφαιρέση. 'Η λέξη εἰς καὶ ώδος κι' ἀν φανερώνουν ἔνα διλόγλωρο φαγώσιμο, ἔνα διλόκληρο ἄνθος, δὲν εἶναι νοήματα καὶ ἔαυτά, δὲν εἶναι σύνολα. Τὸ ἀγρό πάντοτε βρίσκεται σὲ σχέση πρὸς δρισμένα ἄλλα πράγματα, σχηματίζει πάντοτε γιὰ τὸ παιδὶ

τὸν κρῖκον ἐνδός νοίματος, γιὰ τὸ δόποιο καὶ μόνον θὰ ἐνδιαφερόμη. Καὶ ὑστερα ; "Ἄν τοῦ πῆς μόνον τὴ λέξην θὰ σὲ ἀντικρύσῃ σὰ χαζό, ἂν δημοσιὸς τὸ πῆς δτι ἡ ὄργινθά μας γέννησε ἔνα αὐγό !" Ω τότε θὰ ἀνοίξῃ διάπλατα τὰ φωτερά του μάτια, θὰ λάμψῃ τὸ πρόσωπο του ἀπὸ χαρὰ καὶ ἐνδιαφέρο καὶ θὰ τρέξῃ πάτω στὸ κοτέτσι γιὰ νὰ τὸ ἔξαρθιβώσῃ. "Ἡ λέξη δὲν τὸ ἐνδιέφερε, τὸ νόημα τὸ ἔκανε νὰ λαχταρίσῃ.

"Ἐχοντάς το αὐτὸν ὅπῃ τοῦ δελμοῦζος καταπιάστηκε μὲ δλες τὶς τεράστιες δυσκολίες ποὺ παρουσίαζε ή ἐργασία νὰ δημιουργήσῃ τὸ πρῶτο ψυχολογημένο ἀλφαβητάριο γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα. Δὲν ἀρχίζει βέβαια ἀπὸ τὸ ἀνούσιο καὶ ἀφηρημένο γράμμα, ἀλλὰ οὕτε ἀπ' τὴ λέξη τὴ χωρὶς νόημα, τὴν χωρὶς σύνδεση, τὴν ἔξαρθρωτη, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ προκαλέσῃ κανένα ἐνδιαφέρο στὸ παιδί. 'Αρχίζει ἀπὸ νοήματα ὀλόκληρα, ἀπὸ προτάσεις ὀλόκληρες ! Μπορεῖ αὐτές οἱ προτάσεις νὰ μὴ είναι γιὰ τὸ πρῶτο μάθημα παρὰ ἔνα γράμμα ! Αὐτὸν δὲ σημαίνει είναι μάλιστα καὶ προτέρημα μεγάλο. Γιατὶ τὸ γράμμα δὲν είναι κειτέρα βαλμένο σὰν ἀφηρημένο καὶ ἔξαρθρωτο σύμβολο, ἀλλὰ ἀποτελεῖ νόημα ὀλόκληρο, είναι ἐκδήλωση μιᾶς ὀλόκληρης ψυχικῆς καταστάσεως, συγχῆς στὰ παιδιά. "Ἔτσι προχωρεῖ στὸ ἀλφαβητάριό του δελμοῦζος, μὲ προτάσεις μὲ νοήματα, διαλέγοντας, ἐννοεῖται, ὅχι μόνο τὰ πιὸ ἀπλὰ σὲ κατάληψη, τὰ πιὸ ἀφελῆ, τὰ πιὸ ἀβιάστως παιδικά, ἀλλὰ καὶ κείνα ποὺ ἀπὸ ἀναγνωστικὴν ἄποψη παρουσιάζουν τὰ ἀπλούστερα τὰ ἐνθωνότερα καὶ τὰ εὐκολώτερα στοιχεῖα. Φαντάζεστε λοιπὸν τὶς ἀνταρρεβλητές δυσκολίες ποὺ ἔχει νὰ ὑπερπηδήσῃ ὁ συγγραφεὺς ἐνδός τέτοιου ἀλφαβηταρίου, δταν ἔχῃ νὰ τηρήσῃ τόσους, ἐν τε λὶ ὃς ἀπαραίτητους δρους μαζύ.

Τὸ ἀλφαβητάριο ἀρχίζει ἀπ' τὴν τόσο συνηθισμένη στὴ μικρὴ ἡλικία ἔκπληξη ! Δυὸ παιδάκια, ποὺ τὰ ἀνέβασεν δι μαμπάς τους στὸ λόφο τὰ χαράματα, γιὰ νὰ τὰ παρουσιάσῃ τὸ μεγαλύτερο καὶ ὀραιότερο φυσικὸ φαινόμενο, χωρὶς νὰ τὰ προϊδεάσῃ καθόλου. Τὰ παιδιά βλέποντας ἀπ' τὸ βάθος τοῦ ωκεανοῦ γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ τους νὰ προβάλῃ τὸ ἔανθρωπιαλό ἀστρο τῆς ἥμερας, ἔχοντας σ' ἔνα τεράστιο θαυμαστικὸ α ! Τὶ φυτικότερο, τί ὄμιορφότερο, τί ἀληθινότερο ἀπ' αὐτό ! "Ἐνας ὀλόκληρος ψυχικὸς συγκλονισμὸς τόσο συγγενικὸς μὲ τὶς πρώτες ἐκδηλώσεις τῆς ψυχῆς τους, ἐκφρασμένος τόσο σύντομα, τόσο ἀπλῶ, τόσο καταληπτῶ ἀπ' τὰ παιδιά.

Καὶ τὸ νόημα αὐτὸν τοῦ α ! συμπληρώνεται μὲ μιὰ ἀπλῆ, ἀλλὰ εὐγλωττη εἰκόνα τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου μὲ τὰ παιδιά ποὺ τὴ θαυμάζουν μὲ ἀνάλογη κίνηση τῶν ἀκρων τοῦ σώματός των. Τὸ ἕδιο γίνεται γιὰ δλο σχεδὸν τὸ βιβλίο. Αυτοῦμαι γιατὶ δὲ χρόνος ποὺ φιλοξενεῖ τὸ πρόχειρό μου αὐτὸν σημείωμα, δὲ μὲ ἐπιτρέπει νὰ ἐκτεθῇ περισσότερο δίνωντας μιὰ σειρά, τουλάχιστον τὴν πρώτη, ἀπ' τὶς χαριτωμένες καὶ ἀπλές σκηνὲς τοῦ βιβλίου. Τὸ συνιστὼ μολαταῦτο ὅχι μόνον στοὺς δασκαλούς καὶ τοὺς γονεῖς ποὺ θὰ τὸ δοῦν καὶ θὰ τὸ χαροῦν μὲ τὰ μικρά τους, μὰ καὶ σὲ κάθε ἀνθρώπο ποὺ ἀγαπᾷ τὰ μικρά, ἀλλὰ καὶ τὸ δικό του ἀνθρώπινο ἔμβρυο, ποὺ κλείστηκε ἀδικημένο καὶ παραπονεμένο στὰ βάθη τοῦ μεγαλωμένου του είναι. Θὰ χοροπηδήσῃ ἔαναζωντανεμένο καὶ χαρούμενο μὲ τὶς ἀπαραίμιλλες παιδικὲς σελιδούλες τοῦ πρώτου ἀληθινὰ παιδικοῦ βιβλίου ποὺ ἀποτήσαμε.

Είναι τὸ πρῶτο ἀλφαβητάριο, τὸ δόποιο μὲ τὸ περιεχόμενο καὶ τὴ μέθοδο του θὰ μπάσῃ τὸ παιδί στοὺς παραδείσους τῶν δικῶν του κόσμων καὶ θὰ κάνῃ τὸ ἐπίπονο γιὰ τὴν ἡλικίαν αὐτήν ἔχο τοῦ δασκαλού τερπνὸν καὶ εὐκολό. Τὸν τρόπον τοῦ χειρισμοῦ τοῦ βιβλίου τὸν ἔκθετει δελμοῦζος μὲ πλατειὰ ἐπάρχεια στὸ βιβλίο τοῦ δασκαλού, δίνοντας ἔτσι στὸ δάσκαλο τὸ μῆτο, ἀπ' τὸν δόποιο ἔχει νὰ διδηγηθῇ, μὲ τὴ μεγαλύτερη εὐκολία, μέσα στὸ λαβύρινθο τῆς διδασκαλίας τῆς πρώτης ἀναγνώσεως.

Μὲ τὸ βιβλίο του αὐτὸν δελμοῦζος βάζει ἔνα ἱκόμιγ σημιαντικὸ λίθο στὰ θεμέλια τοῦ ἐκπολιτιστικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ συγχρονισμοῦ τοῦ δημοτικοῦ μας σχολείου.

Οἱ γονεῖς ποὺ θὰ νοιώσουν σύντομα τὴ μεγάλη σημασία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ χρωστοῦντε τὴν λεπτότερη, τὴν πιὸ ἔξαελωμένη εὐγνωμοσύνη στὸν ὑπομονητικὸ καὶ ἀκούραστο αὐτόν μελετητὴ τῆς μικρῆς ἡλικίας, ποὺ μὲ τοὺς τίμους κόπους του (καὶ δὲν τοὺς φαντάζομαι καθόλου λίγους) χάρισε στὰ παιδιά τους τὸ πρῶτο ἀληθινὸ βιβλίο.